

Sygn. akt I ACa 1055/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Joanna Walentkiewicz - Witkowska</i>
Sędziowie:	<i>SSA Lilla Mateuszczyk (spr.)</i> <i>SSA Tomasz Szabelski</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **R. N.**

przeciwko **Gminie R. (...)**

o zapłatę

oraz z powództwa **Gminy R. (...)**

przeciwko **R. N.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 22 maja 2013r. sygn. akt I C 1909/10

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od Gminy R. (...) na rzecz R. N. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

I A Ca 1055/13

UZASADNIENIE

Powód – R. N. wystąpił do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z pozwem przeciwko Gminie R. (...) żądając zapłaty kwoty 89.670 zł. stanowiącej wynagrodzenie za projekt sieci kanalizacyjnej z przykanalikami w K.-Ż. i P., wykonany na podstawie umowy zawartej ze stroną pozwaną.

Gmina R. (...) wystąpiła do Sądu Rejonowego w R. z pozwem przeciwko R. N. żądając zapłaty kwoty 25.107,58 zł. tytułem kar umownych za zwłokę w wykonaniu umowy obliczonych za okres od dnia 1 lipca do dnia 1 grudnia 2008 r.

Postanowieniem z dnia 12 lipca 2010 r. Sąd Rejonowy w R. na podstawie art. 205 kc, przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w P.. do sprawy z powództwa R. N., ponieważ roszczenia zgłoszone w obu sprawach opierają się na tej samej umowie i pozostają ze sobą w związku.

Postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2010 r. Sąd Okręgowy w P.. przekazał obie połączone sprawy według właściwości do Sądu Okręgowego w Łodzi.

Wyrokiem z dnia 22 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, częściowo uwzględniając powództwo R. N., zasądził na jego rzecz od Gminy R. (...) kwotę 52.008,60 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 6 lutego 2010 r. i kwotę 3.238,87 zł. tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu, w pozostałej zaś części powództwo oddalił oraz oddalił w całości powództwo Gminy R. (...) i zasądził na rzecz R. N. kwotę 2.400 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd Okręgowy oparł na ustaleniach opisanych w uzasadnieniu wyroku. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Po przeanalizowaniu zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy stwierdził, że zawarta przez strony umowa o wykonanie sieci kanalizacyjnej, pomimo opóźnienia wynikającego w dużej mierze z krótkiego terminu umowy, została przez powoda w dużej części wykonana, a niewykonanie jej do końca nastąpiło z przyczyn leżących po stronie zamawiającego, Gmina odwołała bowiem powodowi w dniu 14 lipca 2008 r. pełnomocnictwo do reprezentowania jej w objętych umową z powodem sprawach związanych z uzyskaniem uzgodnień i decyzji na wykonanie dokumentacji projektowej. Zarówno biegły P. G., jak i wcześniej biegły J. P., w złożonych w sprawie opiniach zgodnie stwierdzili, że dokumentacja przekazana przez powoda Gminie w dniu 4 listopada 2008 r. była kompletna i gotowa do wydania pozwolenia na budowę – po uzyskaniu wszystkich uzgodnień, co należało już do obowiązków Gminy wobec cofnięcia powodowi pełnomocnictwa. W dniu 4 listopada 2008 r. powód wywiązał się zatem z całości swego zobowiązania, zmodyfikowanego porozumieniem z dnia 18 lipca 2008 r.

Wobec tego, że strony nie uzgodniły, w jaki sposób cofnięcie przez Gminę pełnomocnictwa i wynikająca stąd konieczność przejścia przez nią części umownych obowiązków powoda, wpłynę na wysokość należnego powodowi ryczałtowo ustalonego wynagrodzenia, Sąd opierając się na § 6 ust. 1 i 4 umowy przyjął, że wynagrodzenie powoda winno być ustalone na poziomie wynagrodzenia za dwa pierwsze etapy prac, tj. po przedłożeniu map – 30% wynagrodzenia i przedłożeniu projektów budowlanych oraz kosztorysów inwestorskich – 50% wynagrodzenia, czyli w wysokości łącznie 80% wynagrodzenia ryczałtowego wynoszącego 89.670 zł., co wynosi 71.736 zł.

Zważywszy, że umowny termin wykonania prac przez powoda wyznaczony był na dzień 30 czerwca 2008 r., powód przez 126 dni [do dnia 4 listopada 2008 r.] pozostawał w zwłoce z wykonaniem swego świadczenia. Z tego tytułu, zgodnie z § 9 ust. 1 umowy, Gmina może skutecznie żądać zapłaty kary umownej uzgodnionej przez strony w wysokości 0,2% wynagrodzenia ryczałtowego za każdy dzień zwłoki, czyli 179,34 zł. dziennie. Okres zwłoki powoda winien być jednak, zdaniem Sądu, pomniejszony o 13 dni – od 28 marca do 10 kwietnia 2008 r., kiedy to z kolei Gmina pozostawała wobec powoda w zwłoce z dostarczeniem mu wyrysów i wypisów z planu zagospodarowania oraz przez następne 3 dni – od 26 do 30 maja 2008 r., kiedy Gmina opóźniała się ze zwrotem powodowi dokumentacji, po dostrzeżeniu jej wad. Powód pozostawał zatem w zwłoce przez 110 dni, a kary umowne za ten okres wynoszą 19.724,40 zł. Do tej kwoty skuteczne było potrącenie dokonane przez Gminę w grudniu 2008 r. Wierzytelność powoda umorzyła się więc, zgodnie z treścią art. 498 § 2 kc, do wysokości 52.008,60 zł. i do tej kwoty żądanie R. N. Sąd uznał za uzasadnione.

Za nieuzasadnione uznał Sąd roszczenie Gminy o zapłatę kar umownych za odstąpienie od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy. Gmina złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy dopiero w dniu 7 stycznia 2009 r., a więc już po wykonaniu przez powoda możliwej [po cofnięciu przez Gminę pełnomocnictwa] części umowy i z tej przyczyny odstąpienie to Sąd uznał za bezskuteczne, nie wywołujące już skutków prawnych. Podniósł Sąd jednocześnie, że Gmina nie wykazała, by wykonane przez powoda prace projektowe utraciły dla niej znaczenie ze względu na zwłokę w ich wykonaniu. Przeciwnie – jeszcze po 4 listopada 2008 r. Gmina kontynuowała uzyskiwanie niezbędnych uzgodnień, a wycofała je bez podania przyczyny dopiero w grudniu 2009 r.

Z tych przyczyn powództwo zgłoszone przez Gminę Sąd oddalił.

Od wyroku Sądu Okręgowego Gmina R. (...) złożyła apelację zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo R. N. i oddalającą powództwo Gminy.

Zarzuciła sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału przez przyjęcie, że powód wykonał umowę przez przekazanie dokumentacji w dniu 4 listopada 2008 r., a dokumentacja ta była kompletna i nadawała się do dalszych uzgodnień i przez to Gmina nie mogła skutecznie odstąpić od umowy w styczniu 2009 r. oraz przez przyjęcie, że Gmina przyczyniła się do nie zachowania przez powoda terminu wykonania umowy, wydłużyła termin wykonania umowy do dnia 30 września 2008 r. i że umowa została przez powoda w dużej części wykonana, tj. prócz niewykonania tylko tej części, do wykonania której niezbędne było pełnomocnictwo do uzgodnień.

Zarzuciła także naruszenie:

- art. 233 kpc przez dokonanie oceny przedstawionych dowodów bez wszechstronnego uwzględnienia zebranego w sprawie materiału,

- art. 636 § 1 kc przez przyjęcie, że Gmina nie mogła skutecznie skorzystać z prawa do odstąpienia od umowy, a jej oświadczenie o odstąpieniu nie wywołało żadnych skutków prawnych,

- art. 230 kpc przez przyjęcie, że Gmina nie mogła skutecznie powoływać się na odstąpienie od umowy, choć powód nie zakwestionował nigdy tego oświadczenia, a z okoliczności sprawy nie wynika, by nie można było uznać tego faktu za przyznany,

- art. 231 kpc przez uznanie za ustalony fakt wykonania przez powoda umowy poprzez przekazanie dokumentacji projektowej w dniu 4 listopada 2008 r. i faktu, że dokumentacja ta była kompletna i pozwalała na uzyskanie pozwolenia na budowę po uzyskaniu wszystkich uzgodnień,

- art. 498 w zw. z art. 484 § 2 kc przez przyjęcie, że w sytuacji, gdy Gmina dokonała zapłaty części wynagrodzenia należnego powodowi za złożone mapy poprzez potrącenie tej części wynagrodzenia z należnymi jej karami za zwłokę w kwocie 27.439 zł., a powód nie kwestionował wysokości tej kary, Sąd może dokonywać obniżenia jej wysokości.

W konkluzji Gmina wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie w całości pozwu zgłoszonego przez R. N. przeciwko Gminie i zasądzenie na rzecz Gminy kosztów procesu związanych z tym powództwem oraz przez zasądzenie na jej rzecz kwoty 24.569,58 zł. z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu, bądź o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelację Gminy R. (...) uznać należało za nieuzasadnioną.

Wszystkie zarzuty apelacji wywodzone są przez Gminę z kwestionowanego przez nią ustalenia Sądu, że powód wywiązał się z umowy dostarczając kompletną dokumentację w dniu 4 listopada 2008 r.

Ustalenie to, wobec złożoności i specyfiki stanu faktycznego sprawy, wymagającego wiadomości specjalnych dla jego oceny, Sąd oparł na opinii biegłego P. G. [zbieżnej zresztą w tym przedmiocie z wcześniej wydanymi opiniami biegłych J. P. i H. K.], który sformułował taki wniosek po przeanalizowaniu materiału dowodowego sprawy, wyjaśnieniu stron i przedstawionych przez nie dokumentów. Strona pozwana w apelacji nie podnosi przeciwko opinii biegłego merytorycznych argumentów, które mogłyby uzasadnić głoszoną przez nią tezę, że dokumentacja projektowa dostarczona przez powoda w dniu 4 listopada 2008 r. nie była kompletna. Zarzutu takiego strona pozwana zresztą nie podtrzymywała już w toku postępowania przed Sądem I instancji – po przedstawieniu przez biegłego na rozprawie w dniu 8 maja 2013 r., opinii ustnej, odpowiadającej m.in. na zarzuty Gminy, nie zgłaszała już ona do niej zastrzeżeń.

W tym miejscu podnieść należy, że prace nad dokumentacją kontynuowane przez powoda po dniu 4 listopada 2008 r., dotyczyły jej zakresu nie objętego umową stron, a związane były ze zmianami wprowadzanymi [dwukrotnie!] w lipcu i grudniu 2008 r., czyli już po upływie umownego terminu wykonania dokumentacji, przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w związku z przebudową drogi (...).

Argument Gminy poprzestający jedynie na odwołaniu się do tego, że jeszcze na kilkanaście dni przed dniem 4 listopada 2008 r., a potem w lutym i w listopadzie 2009 r., powód występował o zmianę terminu wykonania umowy, co nie miałyby miejsca, gdyby pozostawał w przekonaniu, że z umowy wywiązał się, nie może być skuteczny, ponieważ nie odwołuje się do konkretów dotyczących samej dokumentacji projektowej, pozostał więc gołosłowny. Jeśli przy tym zważyć, że przekroczenie umownego terminu wykonania umowy groziło powodowi zapłatą kar umownych, to dążenie powoda do przesunięcia terminu wykonania umowy było zrozumiałe, zwłaszcza wobec faktu, że termin umówiony przez strony dla bardzo obszernej dokumentacji był bardzo krótki [4,5 miesiąca], co podkreślali wszyscy biegli, skrócony został jeszcze przez opóźnione dostarczenie przez Gminę rysów i wypisów z planu zagospodarowania, mapy, które mogły służyć do celów projektowych udostępnione zostały powodowi dopiero po umówionym terminie wykonania projektu, tj. w lipcu 2008 r., w toku prac powód był obciążony dodatkowymi zadaniami [konieczność uzyskania od właścicieli działek oświadczeń na fragmentach mapy], już po upływie terminu wykonania projektu ujawniona została potrzeba dokonania w nim zmian, związanych z przebudową drogi krajowej nr (...). Wystąpienia powoda o przesunięcie terminu wykonania umowy miały więc swoje uzasadnienie, nie zostały jednak przez Gminę zaakceptowane, zatem kary za zwłokę w wykonaniu dokumentacji Gmina mogła liczyć od pierwszego dnia po upływie terminu wskazanego w umowie, tj. od dnia 1 lipca 2008 r., co Sąd Okręgowy uwzględnił.

Wobec spełnienia przez powoda w dniu 4 listopada 2008 r. jego świadczenia wynikającego z łączącej strony umowy, oświadczenie pozwanej Gminy o odstąpieniu od tej umowy, złożone w dniu 7 stycznia 2009 r., nie mogło już przynieść żadnych skutków prawnych, w tym także nie mogło być podstawą do żądania przez Gminę zapłaty przez powoda kar umownych za odstąpienie od umowy z przyczyn leżących po jego stronie.

Wbrew zarzutom apelacji, nie zmienia sytuacji prawnej stron to, że powód nie kwestionował, przed wytoczeniem procesu, złożonego przez Gminę oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Art. 230 kpc, na który pozwana Gmina powołuje się, pozwala sądowi na ustalenie faktów, jeżeli nie są kwestionowane przez stronę przeciwną. Oświadczenie o odstąpieniu od umowy jest oświadczeniem woli, dopiero jego prawna skuteczność należy do sfery faktów. Nie tworzy więc stanu faktycznego sprawy oświadczenie woli pozbawione skuteczności prawnej.

Fakt, że do grudnia 2009 r. Gmina kontynuowała proces uzyskiwania niezbędnych uzgodnień, nie może obciążać powoda, ponieważ cofnięte mu zostało przez Gminę pełnomocnictwo do prowadzenia tych spraw.

Niezasadnie strona pozwana zarzuca w apelacji nie uwzględnienie przez Sąd faktu już dokonania przez nią częściowej zapłaty należności na rzecz powoda poprzez potrącenie jej z wierzytelnością posiadaną wobec powoda z tytułu kar umownych za zwłokę w wysokości 27.439 zł. Zdaniem strony pozwanej, w takiej sytuacji Sąd nie mógł dokonywać własnego wyliczenia wysokości kar umownych. Ten pogląd strony pozwanej jest błędny.

Art. 489 § 1 kc żąda, by obie przedstawiane do potrącenia wierzytelności były wymagalne. W przypadku sporu co do zasadności potrącenia, a z takim przypadkiem mamy do czynienia, powód bowiem kwestionował zasadność potrącenia

w piśmie skierowanym do Gminy z dnia 15 grudnia 2008 r. [k. 207], sąd bada wymagalność obu wierzytelności. Jak wynika z treści oświadczenia strony pozwanej o potrąceniu, obliczyła ona kary umowne należne jej od powoda za zwłokę w wykonaniu zobowiązania, za okres od dnia 1 lipca do dnia 1 grudnia 2008 r. na kwotę 27.439 zł. [k. 205-206]. Według ustalenia Sądu Okręgowego tymczasem, powód wykonał swoje zobowiązanie dostarczając stronie pozwanej dokumentację projektową w dniu 4 listopada 2008 r., o czym była mowa wyżej, nienależnie więc zostały przez stronę pozwaną naliczone powodowi kary za okres od dnia 5 listopada do 1 grudnia 2008 r., a tym samym nie można też mówić o ich wymagalności.

Uznając z wyżej przytoczonych przyczyn apelację Gminy R. (...) za bezzasadną, Sąd Apelacyjny oddalił ją na podstawie art. 385 kpc. Na podstawie art. 98 kpc zasądzona została na rzecz powoda od strony pozwanej kwota 2.700 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.